

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.2.56>**Р. М. Колісніченко,**доктор політичних наук, доцент,
директор,Центральноукраїнський інститут,
Міжрегіональна Академія управління персоналом, rmk7@ukr.net**Д. С. Мартишин,**доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія управління персоналом**К. П. Швець,**доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія управління персоналом

ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

У роботі проаналізована нинішня діяльність інститутів глобалістичної соціалізації з використанням методології науки публічного управління. Детерміновані проблеми ефективного розвитку когнітивної, оціночної та, відповідно, інших сфер глобалістичної свідомості людства. Тому глобальне поширення соціалізаційно-традиційного типу глобалістичної свідомості слід вважати вкрай небажаним з позицій ефективного вирішення світових проблем.

Підкреслено, що представники гуманістичного типу глобалістичної свідомості вважають за необхідне збільшення міжнародної допомоги для розвитку засобів масової інформації, індустрії культури, освіти в країнах, що розвиваються, глобальної консолідації демократії, створення Всесвітнього суду з прав людини, забезпечення незалежності політичних партій від посилення шкідливого впливу економічних еліт, активної участі інститутів глобалістичної соціалізації у цілеспрямованому формуванні гуманізаційної глобалістичної свідомості населення світу.

Відзначено: посилення інформаційного розвитку в країнах, що розвиваються, забезпечення постійного доступу до Інтернету для всього населення, сприятиме отриманню об'єктивної інформації про стан справ на планеті та сприятиме глобальному поширенню знань про актуальні світові проблеми з третіх країн. Він пропонує всесвітнє стимулювання професійної діяльності засобів масової інформації, журналістів, операторів, акторів, письменників, видавців, музикантів з метою актуалізації уваги громадськості до серйозності та небезпеки глобальних загроз. Відтак, систематичне, широке та об'єктивне висвітлення в ЗМІ новин про основні причини та наслідки загострення світових небезпек, фільмів та широкий показ тематичних фільмів, теле- і радіопрограм, виготовлення та розповсюдження актуальної популярної літератури, творів мистецтва, музичної індустрії, встановлення мінімальної квоти соціальної реклами, присвяченої глобальній тематиці, на рівні не менше 10% від загального обсягу рекламної продукції – все це матиме ефективний інформаційний вплив на оцінку населенням реальної важливості глобальних проблем.

Узагальнено, що гуманістична глобалістична свідомість характеризується: підтримкою переходу від традиційного до інноваційного навчання, заснованого на широкому використанні інтерактивних методів, що стимулюють інтерес до отримання знань і самостійного прийняття рішень; педагогічним супроводом у розвитку інтелектуальних зді-

бностей, творчого мислення, вмінням критично опрацьовувати отриману інформацію, орієнтуватися в ситуації в країні та світі, прогнозувати майбутній розвиток існуючих національних і світових процесів.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, гуманізація, теорія державного управління, методологія науки державного управління.

Постановка наукової проблеми.

Формування стійкої готовності людства до подолання сучасних глобальних загроз потребує наукової розробки шляхів гуманізації механізмів державного управління, їх впливу на розвиток інститутів глобалістичної соціалізації, таких як ЗМІ, навчальні заклади, політичні партії, громадські об'єднання та ін. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування виступають важливими чинниками формування необхідних умов для гуманістичних трансформацій інститутів глобалістичної соціалізації, що справляють значний вплив на становлення глобалістичної свідомості та вирішення сучасних світових проблем.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми механізмів державного управління на національному рівні досліджували В. Андрющенко, І. Надольний, Л. Сморг та інші дослідники. Шляхи демократизації політичної культури в світі стали предметом дослідження О. Бабкіної, М. Головатого, В. Горбатенка та інших науковців. Проте шляхи гуманізації механізмів державного управління у глобальному вимірі, їх вплив на інститути глобалістичної соціалізації залишаються недостатньо проаналізованими.

Метою статті є дослідження шляхів гуманізації механізмів державного управління та їх впливу на інститути глобалістичної соціалізації у сучасному світі.

Виклад основного матеріалу Інститути глобалістичної соціалізації слід розглядати як соціальні інститути, які специфічно впливають на розвиток глобалістичної свідомості в суспільстві. Найвпливовішими інститутами глобалістичної, а також політичної соціалізації є сім'я, ЗМІ, освітні установи, органи влади, політичні партії та громадські об'єднання [6, с.619; 7, с. 463].

Глобалістична свідомість — це специфічна форма суспільної свідомості, що відображає ставлення до глобальних проблем, їх причинно-наслідкові зв'язки,

шляхи вирішення та діяльність людини щодо їх розв'язання [5].

Одним з найефективніших серед інститутів глобалістичної соціалізації є ЗМІ, до яких належать журнали та інші форми поширення інформації, спрямовані на охоплення необмеженої кількості осіб, соціальних груп і держав, з метою негайного інформування їх про події у світі, конкретну країну, країни певного регіону та для виконання спеціальних соціальних функцій [6, с. 217]. Виникнення інформаційного простору тісно пов'язане з розвитком індустрії культури як сукупності організацій, що займаються виробництвом масової культури: теле- і радіопродукції, книг, журналів, популярної музики тощо [8, С. 186].

Не менш важливу роль у процесі формування глобалістичної свідомості відіграють навчальні заклади та органи влади. Під терміном «освіта» розуміють соціальний інститут, що виконує функції виховання та інтеграції особистості в різні сфери суспільного життя, її інтеграції в культуру певної соціальної системи [9, С. 274]. Органами державної влади є колегіальні та окремі органи, наділені статутними державними повноваженнями та необхідними засобами для здійснення функцій і завдань держави [6, С. 430].

Не можна недооцінювати значення впливу політичних партій та громадських об'єднань у формуванні глобалістичної свідомості. Політична партія – це законно зареєстроване добровільне об'єднання громадян – прихильників загальнодержавної програми суспільного розвитку, спрямованої на сприяння вихованню та волевиявленню громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах [3, с. 1]. Громадські об'єднання – це добровільні об'єднання фізичних та юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, для задоволення суспільних, у тому числі економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів [2, с.1].

Серед громадських об'єднань найбільшу довіру в суспільстві користуються релігійні організації та профспілки. Релігійні організації – це організації, створені для задоволення релігійних потреб громадян, сповідування та пропагування віри [6, с. 565]. Під спілками розуміються добровільні неприбуткові громадські організації, які об'єднують громадян, які мають спільні інтереси за характером професійної діяльності чи навчання [4, с.1].

Що стосується розвитку інститутів глобалістичної соціалізації, то має сенс розрізняти соціалізаційно-нейтральний, соціалізаційно-традиційний та гуманістичний типи глобалістичної свідомості. Соціалізаційно-нейтральна глобалістична свідомість характеризується байдужістю до стратегії інститутів глобалістичної соціалізації, нівелюванням соціального впливу на формування дієвого механізму формування глобалістичної свідомості людства, істотним зниженням шансів гуманно подолати сучасні глобальні виклики.

Ознаками соціалізаційно-традиційного типу глобалістської свідомості є підтримка продовження домінування у світовому інформаційному просторі інформаційних ресурсів розвинених країн, традиційних ЗМІ, культурних індустрій, навчальних закладів, урядів, політичних партій, профспілок та релігійних організацій, існуюча глобальна фінансова світова підтримка інформаційно-освітньої діяльності. Системна реалізація цих поглядів вже породжує низку глобальних диспропорцій освітнього та інформаційного характеру, призводить до ігнорування інститутами глобалістичної соціалізації глобальних викликів сьогодення, що дуже негативно впливає на формування глобалістичної свідомості.

За оцінками О.Дубаса, на ЗМІ США припадає близько 60% усіх ЗМІ світу, тоді як загалом на розвинені країни припадає 80% світових інформаційних ресурсів [1, с. 124]. Нерівномірність розвитку світового інформаційного простору спричиняє помітну слабкість на глобальному рівні впливу засобів масової інформації країн, що розвиваються, труднощі у донесенні об'єктивної інформації про ці країни до світової спільноти, внаслідок чого їхні

громадяни стають споживачами в основному зарубіжних інформаційних продуктів, метою яких є навчання в досягненні певних політичних цілей держави. Переважна більшість ЗМІ та інших культурних організацій світу зазвичай не приділяє достатньої уваги гуманістичному вихованню підростаючого покоління в гонитві за сенсацією та популярністю.

Через недостатнє фінансування освіти та інформації, погане фінансове становище та обмежений доступ економічно незахищених верств населення до освітніх послуг та Інтернету можливість отримати інформацію, необхідну для вироблення об'єктивного бачення стратегії подолання глобального розвитку, суттєво обмежена. За даними ООН, лише 43% населення планети мають доступ до Інтернету. Водночас у регіонах, що розвиваються, доступ до Інтернету має лише третина населення, тоді як у розвинених країнах 82% громадян є постійними користувачами глобальної мережі [10, с. 67-68]. 57 мільйонів дітей молодшого шкільного віку не навчаються, 100 мільйонів дітей не закінчують початкову школу і не отримують повної початкової освіти. У регіонах, що розвиваються, діти з бідних сімей (34,4%) у п'ять разів більше ризикують не закінчити початкову освіту, ніж діти із заможних сімей (6,5%) [10, с. 24-26].

Рівень заробітної плати працівників середньої освіти в більшості країн, що розвиваються, зазвичай не дозволяє віднести вчителів до середнього класу, що часто змушує їх поєднувати навчання з іншими видами роботи, що відбивається на якості освітніх послуг.

Однією з перешкод на шляху всебічного розвитку глобалістичної свідомості є традиційний напівавторитарний стиль навчання, заснований на відтворенні культурного досвіду попередніх поколінь, передачі існуючої політичної, екологічної, економічної та інших культур, пасивному накопиченні знань. Натомість не знаходить підтримки самостійний розвиток власної думки, розвиток критичного мислення.

У переважній більшості загальноосвітніх і вищих навчальних закладів світу вивчення глобальних проблем характери-

зується поверховістю, недостатньою глибиною аналізу сучасних світових тенденцій, чітким переліком дій, необхідних для подолання глобальних загроз. Найчастіше в цьому контексті основним фокусом педагога є існування глобальної проблеми, її вивчення переважно через призму національних інтересів країни, але глибокий детальний аналіз причинно-наслідкових зв'язків, можливих наслідків та способів вирішення проблем. Світові проблеми залишаються поза освітнім процесом.

Незважаючи на позитивні політичні результати Арабської весни та ряд інших проявів сучасних тенденцій поступової демократизації багатьох політичних систем у країнах, що розвиваються, діяльність органів державної влади в більшості країн продовжує характеризуватися частими порушеннями основоположних принципів демократії, авторитаризмом, корупцією, первинним задоволенням вузькогрупових інтересів правлячої еліти на тлі ігнорування потреб суспільства. Авторитарний характер державної влади означає, що вона ігнорує не лише суспільні, а й глобальні проблеми, а відтак і просвітницькі та виховні процеси формування глобалістичної свідомості населення. Влада в демократичних країнах в основному зосереджена на представленні інтересів більшості виборців, зосереджуючись переважно на внутрішніх питаннях і зазвичай, нехтуючи глобальними проблемами. Загалом і в авторитарних, і в демократичних країнах політична увага органів державної влади до гуманізації світових тенденцій обмежена, що в свою чергу негативно впливає на якість глобального контексту державної політики, зокрема інформаційної та освітньої.

У переважній більшості країн, особливо в країнах, що розвиваються, судова влада, на яку покладено судові функції, часто приймає несправедливі рішення, що призводить до системних порушень прав людини через відсутність у суддів мотивації підтримувати закон.

Глобалістичний аспект політичних партій, більшість з яких сильно залежать від своїх спонсорів, які часто є великими бізнесменами або державними лідерами, є далекими від досконалості, створюючи значні

перешкоди реальній політичній боротьбі за справедливий розподіл багатства та вирішення інших гострих соціальних проблем у національному та світовому рівні. Більшість чинних політичних партій не завжди орієнтуються на довгострокові цілі, часто віддаючи перевагу короткостроковим цілям у майбутній середньостроковий період виборів, що призводить до низького рівня гуманізації, національного та міжнародного співробітництва у глобальному розвитку.

Керівництво профспілок, покладене на захист прав працівників, часто перебуває під сильним впливом політичної, фінансової та економічної еліт, що серйозно перешкоджає ефективному здійсненню профспілок своїх основних соціально-політичних функцій. Профспілки представляють соціально-економічні інтереси своїх членів переважно на загальнодержавному рівні та орієнтуються на вирішення проблем, що існують у конкретній державі. Прагнення вирішувати глобальні проблеми зазвичай не входить до вищих інтересів більшості профспілок через слабе усвідомлення громадськістю необхідності громадської боротьби для гуманного вирішення глобальних викликів.

Вплив релігійних організацій на формування глобалістичної свідомості є як позитивним, так і негативним. Більшість релігійних громад у всьому світі сповідають універсальні цінності, такі як доброта, смирення та самопожертва, які допомагають гуманізувати ставлення до глобальних відносин. У той же час переважна більшість релігійних діячів не приділяє належної уваги науковим думкам про тенденцію загострення глобальних проблем і утримується від закликів до віруючих поділяти цінності щодо сприяння глобальній справедливості. Традиційні орієнтири деяких східних релігій суперечать вимогам часу щодо необхідності обмеження кількості дітей у сім'ї, що негативно впливає на загострення світової демографічної проблеми, а отже, і на більшість інших глобальних загроз. Нерідкі випадки, коли керівні релігійні авторитети утримуються від використання віри у військових цілях і благословляють людей за участь у несправедливих війнах чи кривавих терористичних актах.

Розширення глобальної мережі навчальних закладів до рівня обов'язкового зарахування всієї молоді у світі з початковою та середньою освітою, вищою освітою для всіх бажаних, незалежно від віку, статі, громадянства, національності, соціального статусу, політичних, релігійних та інших переконань - значно розширить аналітичне уявлення про результати сучасного наукового вивчення світових проблем. Підвищенню якості освітніх послуг сприяє значне підвищення заробітної плати вчителів, що забезпечить їх соціальну належність до середнього класу, сприятиме залученню кращих представників інтелектуальної еліти, суттєво зміцнюватиме науково-педагогічний потенціал людства, наукові знання про глобальні виклики.

Поширення у всьому світі демократичних політичних режимів, практичне впровадження принципів демократії підвищать мотивацію політичних еліт до справедливого вирішення як державних, так і глобальних конфліктів. Пропонується створення Світового суду з прав людини як міжнародного суду з принципами Європейського суду з прав людини, що складається з представників усіх країн світу та запровадити єдиний механізм прийняття рішень.

Одним із варіантів такого механізму є автоматичне оскарження несправедливого рішення, примусове звільнення судді в разі прийняття трьох таких рішень протягом трьох років і позбавлення права займатися судовою діяльністю на наступні п'ять років. В умовах об'єктивної, неупередженої роботи Світового суду з прав людини запровадження цієї процедури відповідальності суддів суттєво підвищить їхню зацікавленість у справедливих судових рішеннях, гарантує значне зниження рівня корупції, політичної вмотивованості національних судових систем, суворе дотримання законності.

Підвищення ефективності судового захисту прав людини у світі призведе до значного зниження світової злочинності, торгівлі людьми, наркотиків і контрабанди, що сприятиме глобальній гармонізації людських відносин та вихованню підростаючого покоління на засадах цінностей таких як добро, справедливість і гуманізм.

Незалежність політичних партій від великого бізнесу має бути досягнута шляхом реалізації процедури фінансового забезпечення організаційної структури парламентських партій за рахунок держбюджетів, усунення гострої потреби в пошуку спонсорів, переорієнтація політичних сил на досягнення соціальної справедливості, посилення уваги до перспективних цілей партійного будівництва, національного та світового розвитку.

Одним із важелів активізації гуманізації діяльності профспілок має бути також їх обов'язкове державне фінансування, достатнє для забезпечення матеріальної основи фінансової незалежності, посилення вимог до державних органів, активізації соціальної боротьби за соціальний прогрес у всьому світі.

Рівень фінансування політичних партій і профспілок пропонується встановлювати у розмірі соціально виправданої частки річних надходжень державного бюджету, що супроводжується детальним визначенням фінансових та інших гарантій їх діяльності. Державне фінансування профспілок і партійних організацій, а також бюджетна фінансова підтримка засобів масової інформації, організацій культурної індустрії та інших інституцій глобалістичної соціалізації мають бути забезпечені за умови, що вони активно сприятимуть демократичному розвитку політичної культури, формуванню гуманістичного типу глобалістичної свідомості. Інститути глобалістичної соціалізації мають обслуговувати глобальні інтереси всього людства, перебудовувати свою ідеологічну, інформаційну спрямованість відповідно до сучасних потреб гуманізації існуючого світопорядку.

Висновки. Глобальна координація практичної реалізації наведених вище пропозицій носіїв гуманістичної глобалістичної свідомості цілком доцільне на рівні такої впливової глобальної структури, як Організація Об'єднаних Націй, яка має на меті досліджувати та всебічно сприяти розв'язанню багатьох проблем світового розвитку. На національному ж рівні координуюча роль у практичному втіленні в життя наведених пропозицій має бути відведена органам державної влади та міс-

цевого самоврядування. Власне у цьому, зокрема, і полягає основний зміст гуманізації механізмів державного управління.

Планетарне значення гуманізації механізмів державного управління та розвитку глобалістичної свідомості визначає високі перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Дубас О. П. Інформаційно-комунікаційний простір: культурно-політичні детермінанти [Текст] : [монографія] / О. П. Дубас. – К. : «Генеза», 2011. – 256 с.
2. Закон України «Про громадські об'єднання» [Текст] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 1. – ст. 1.
3. Закон України «Про політичні партії в Україні» [Текст] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 23. – ст. 118.
4. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [Текст] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 45. – ст. 397.
5. Колісніченко Р. М. Глобалістична свідомість: поняття, структура, типологія / Р. М. Колісніченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. – 2012. – Вип. 9. – С. 117–124.
6. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
7. Сазонов М. І. Політологія: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Сазонов М. І., Фісун О. А., Чигринов В. І. – Харків: Фолю, 1998. – 735 с.
8. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник. Укладачі: В. М. Піча, Ю. В. Піча, Н. М. Хома та ін. За заг. ред. В. М. Пічі. – К.: «Каравела», Львів: «Новий світ - 2000», 2002. – 480 с.
9. Сучасний словник із суспільних наук / За ред. О. Г. Данильяна, М. І. Панова. – Х.: Прапор, 2006. – 432 с.
10. Цели развития тысячелетия: доклад за 2015 год. – Нью-Йорк: Организация Объединенных Наций, 2015. – 73 с. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2015/Russian2015.pdf>.

Kolisnichenko R., Martyshyn D., Shvets K. The problem of humanization mechanisms of public administration in the theory of public management

The paper analyzes the current activities of the institutes of global socialization using the methodology of public administration science. Problems of effective development of cognitive, evaluative and, accordingly, other spheres of globalist consciousness of mankind are determined. Therefore, the global spread of socialization-traditional type of globalist consciousness should be considered highly undesirable from the standpoint of effective solutions to world problems.

It was stressed that the humanist type of globalist consciousness considers it necessary to increase international assistance for the development of the media, culture, education in developing countries, global consolidation of democracy, the creation of the World Court of Human Rights, ensuring the independence of political parties, elites, the active participation of the institutions of globalist socialization in the purposeful formation of the humanizing globalist consciousness of the world's population.

It was noted that strengthening information development in developing countries, ensuring constant access to the Internet for the whole population, will help to obtain objective information about the state of affairs on the planet and will contribute to the global dissemination of knowledge about current global issues from third countries. It offers worldwide promotion of the professional activities of the media, journalists, cameramen, actors, writers, publishers, musicians in order to raise public awareness of the seriousness and danger of global threats. Thus, systematic, wide and objective media coverage of news about the main causes and consequences of exacerbation of global dangers, films and wide screenings of thematic films, TV and radio programs, production and distribution of current popular literature, works of art, music industry, setting a minimum quota social advertising on global issues at the level of at least 10% of the total volume of advertising products - all this will have an effective informational impact on the assessment of the real importance of global issues.

It is generalized that the humanistic globalist consciousness is characterized by: supporting the transition from traditional to innovative learning, based on the widespread use of interactive methods that stimulate interest in acquiring knowledge and independent decision-making; pedagogical support in the development of intellectual abilities, creative thinking, the ability to critically process the information received, to navigate the situation in the country and the world, to predict the future development of existing national and world processes.

Key words: *public management, mechanisms of public administration, humanization, theory of public administration, methodology of public administration science.*